

CONCLUSIONS DEL II CONGRÉS ANUAL SOBRE FRACÀS ESCOLAR-ENSENYAR EN EL SEGLE XXI

PALMA DE MALLORCA, 24, 25 I 26 DE NOVEMBRE DE 2005

La finalitat d'aquest segon congrés, abordar la important labor i el repte que suposa ensenyar en la societat d'avui dia, posant en relació aquesta constatació, els aspectes que caracteritzen la pràctica docent i la configuració del problema del fracàs escolar, ha estat satisfeta a partir de les importants aportacions de ponents i públic assistent.

En aquest sentit, s'han anat apuntant diferents conclusions que afecten a l'àmbit d'actuació del professorat, identificant idees bàsiques per a comprendre els problemes que li afecten i les solucions que es poden plantejar en els temes objecte de debat plantejats:

1. Les competències que són importants per a ensenyar en el segle XXI.
2. El desenvolupament professional del professorat (formació inicial, permanent, promoció,...).
3. L'exercici de la funció docent, avui.
4. Característiques de la pràctica docent.

Aquestes conclusions són:

1. Davant l'evidència de significar que el fracàs que es produeix és un fracàs social, sí es constata el paper principal que juga el fracàs escolar en la seva configuració i, per tant, la necessitat de combatre'l com element de prevenció de problemes socials com els ocorreguts recentment a França.
2. Centrant-nos en l'àmbit escolar, es comparteix la idea del docent com actor principal, eix sobre el qual han de girar els altres elements. Per al professor Esteve, la qualitat del sistema educatiu depèn sempre de la qualitat dels docents.
3. El professorat ha vist modificat l'escenari en el qual es desenvolupa la seva funció, deixant sense sentit la competència adquirida en la seva formació inicial. Aquest nou escenari es configura en gran mesura, per la diversitat cultural, social i lingüística de l'alumnat.
4. Es concep l'adaptació a aquest nou escenari com l'aspecte nuclear sobre el qual basar les mesures, dintre dels centres escolars, destinades a millorar l'èxit escolar.
5. Segons Esteve, el professorat necessita assimilar i professionalitzar el canvi social. En aquest sentit, la formació del professorat, inicial i continua, constitueix l'estratègia principal que ha de facilitar aquesta adaptació o, el que en paraules del professor Domínguez, suposa una reconversió professional del professorat.

Esteve, proposa que aquesta formació giri entorn a 4 eixos bàsics:

- Perfilar la pròpia identitat professional del docent.
- Entendre que l'aula és un sistema d'interacció i comunicació, pel que es fa necessari dominar els codis i canals de comunicació, així com ajustar el ritme de les classes a la interacció amb els alumnes.
- Saber organitzar l'aula perquè es treballi amb ordre (el problema de la disciplina)
- Saber adaptar els continguts de l'ensenyament al nivell de coneixements dels alumnes.

Una formació que ha de ser sensible als canvis socials (Segura).

Que ha de partir de l'anàlisi de necessitats consensuades entre tota la comunitat escolar (Oliver).

Especialment, es proposa la necessitat urgent de la creació del col·legi professional de mestres, perquè la veu d'aquest col·lectiu estigui present en els processos de planificació de la nova formació inicial que serà reformada en un futur pròxim.

Una formació que per a les etapes de l'educació secundària, constitueix el que Enric Ramiro qualifica de cadàver absent, en el referit als continguts didàctics (Curs d'Adaptació Pedagògica).

I que per a Emili Muñoz necessita un canvi d'orientació important.

6. Aquesta formació haurà de fer competent al professorat per a ensenyar en aquest nou segle. Competència que segons el professor Perrenoud se situa en els 10 punts següents:

1. Saber organitzar i animar situacions d'aprenentatge.
2. Saber gestionar la progressió dels aprenentatges.
3. Concebre i posar en pràctica els dispositius per a realitzar un ensenyament basat en la diferenciació de l'alumnat (atenció a la diversitat).
4. Implicar als alumnes en el seu aprenentatge i treball escolar.
5. Treballar en equip.
6. Participar en la gestió de l'escola.
7. Informar i implicar a les famílies.
8. Utilitzar les tecnologies de la informació i la comunicació.
9. Afrontar els deures i dilemes ètics de la professió.
10. Afrontar la pròpia formació contínua.

7. A més de la formació, la professora Stoll proposa la creació de Comunitats d'Aprenentatge Professional, com estratègia que utilitza el professorat per al seu desenvolupament professional. Aquesta estratègia es basa en el treball que porta a terme el professorat, motivat per una visió d'aprenentatge comú, que es dóna suport i treballa unit, trobant maneres dintre i fora de la seva comunitat immediata, per a intensificar l'aprenentatge dels seus alumnes.

8. Però aquest nou perfil docent no podrà desenvolupar-se sense els suports i l'adopció d'altres mesures com les apuntades pel professor Domínguez:

- Creació de mesures i estructures de suport de les diferents administracions en el centre, així com equips interdisciplinaris d'experts en intervenció social.
- Aplicació d'estratègies de potenciació de la formació a través del seu impacte en l'aula, fomentant la promoció professional i la contemplació d'oferir contraprestacions econòmiques sobre la base del nivell de qualitat del servei educatiu prestat.
- Reorganització i reestructuració interna dels centres amb la finalitat d'integrar-se en altres xarxes.
- Professionalització de la funció directiva.

El professor Xavier Gimeno apunta que s'han de reduir les diferències que existeixen entre el professorat que actua en una mateixa etapa (ESO) i amb les mateixes condicions laborals, en relació a la planificació i organització escolar, ús de metodologies, valoració dels recursos didàctics, percepció sobre els alumnes, treball cooperatiu i sistemes d'avaluació.

Vicenç Arnaiz creu necessari aprofundir en el coneixement del potencial educatiu en la primera infància, perquè el professorat sàpiga interpretar-lo i dissenyar pràctiques pedagògiques que ho fomentin.

Josetxo Arrieta situa les bases que han de constituir la intervenció del professorat d'educació primària en l'educació en valors i per a la convivència, la incorporació de les TIC en l'aula, el plurilingüisme i el coneixement de les noves formes d'aprendre.

Emili Muñoz planteja, per al professorat d'ESO, canviar la formació inicial i el sistema d'accés a la professió, tenir temps i espais suficients per a desenvolupar el seu treball, contar amb un model organitzatiu del centre escolar i treballar de manera integrada amb l'entorn immediat.

Miquel Oliver creu necessària la intervenció coordinada de totes les administracions i d'aquestes amb altres agents educatius: professorat, pares/mares, alumnes, ... així com amb els seus òrgans de representació.

Ángel Vázquez i Antoni Bauzá remarquen la necessitat de realitzar estudis i investigacions que relacionin les variables de processos i de context amb els resultats dels alumnes, amb la finalitat de potenciar aquelles que condueixen a l'èxit escolar.

Mª Antònia Manassero proposa establir mecanismes per a aproximar les percepcions que professors i alumnes tenen sobre el seu rendiment escolar, creant escenaris on ambdós treballin amb els mateixos arguments i on els alumnes siguin els protagonistes reals del procés d'ensenyament-aprenentatge.

9. A l'administració, el professorat li demana un suport social decidit i una llei que més enllà de revisar aspectes concrets, posi l'educació i la formació en un lloc prioritari en l'escala de valors socials a promoure.

Des de l'administració autonòmica s'argumenta que la nova llei hauria de cercar incrementar el prestigi professional i social del professorat, potenciar els incentius a la carrera docent i millorar la formació inicial i permanent del professorat.

Per la seva banda, l'administració central situa la millora dels resultats educatius en l'ensenyament obligatori com un objectiu prioritari al qual vol respondre el nou projecte de llei educativa, assenyalant com mesures orientades a tal finalitat:

- La dotació de recursos, tant de professors de suport com de mitjans de diagnòstic, per a la detecció a temps dels problemes educatius en els alumnes
- La concreció del que ha de formar el currículum de l'educació secundària.
- Flexibilitzar l'organització i coordinació del professorat dels instituts per a atendre adequadament la diversitat d'alumnes que tenen en les seves aules.

Un altre gran objectiu que es planteja el M.E.C és augmentar el nombre d'alumnes que decideixen seguir estudiant una vegada acabada l'educació obligatòria, per a això es pensa millorar la formació inicial del professorat, així com millorar l'inici de l'activitat docent, assignant-los un professor experimentat del centre amb qui compartir la responsabilitat del grup d'alumnes.

Comitè Científic: Antoni Bauzà, Begonia de la Iglesia, Miquel Oliver, Vicenç Nicolau i Joan Cerdà.